

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 – 425 / 18.03.2011 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора степен на професионална квалификация за професия **код 524060 Химик-оператор**, специалност **код 5240611 Технология за обработка на кожи** от професионално направление **код 524 Химични продукти и технологии**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Милена Дамянова – заместник-министър.

СЕРГЕЙ ИГНАТОВ

*Министър на образованието,
младежта и науката*

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПШОО	Наименование
Професионално направление	524	Химични продукти и технологии
Професия	524060	Химик-оператор
Специалност	5240611	Технология за обработка на кожи

Утвърдена със Заповед № РД 09 – 425 / 18.03.2011 г.

София, 2011 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика за придобиване на втора степен на професионална квалификация по професията **524060 Химик-оператор**, специалност **5240611 Технология за обработка на кожи** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване на втора степен по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Държавните изпити по теория и по практика на професията се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. **За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
  - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
  - б. Критерии за оценяване.
2. **За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
  - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
  - б. Критерии за оценяване.
3. **Препоръчителна литература.**
4. **Приложения:**
  - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
  - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание

Изпитна тема № 1: Сурови кожи

План-тезис: Развитие на кожарското и кожухарското производство. Строеж на суровата кожа. Топография. Химичен състав на суровата кожа. Белтъчни вещества на суровата кожа. Видове инструктаж.

Дидактически материали: схема на кожа.

Примерна приложна задача: Означете върху приложената схема топографските участъци на кожа от едър рогат добитък.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки 60
1. Описва исторически данни за развитието на кожарството	2
2. Прави характеристика на основните слоеве на суровата кожа	10
3. Описва показателите, които характеризират топографските участъци	3
4. Описва основните съставни части на суровата кожа: белтъчни вещества, вода, липиди, въглехидрати и минерални соли	10
5. Описва основната характеристика на белтъчните вещества: колаген, еластин и ретикулин	15
6. Описва видовете инструктаж, които се провеждат в кожарското производство	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 2: Видове сурови кожи

План-тезис: Физична характеристика на суровите кожи. Видове кожи, използвани за кожарски цели. Класификация на кожите от домашни животни. Класификация на кожите от диви животни. Кожи от морски животни. Средства за сигнализиране и маркировка за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

Дидактически материали: схема на класификация на диви животни.

Примерна приложна задача: Как влияят географският район на развъждане и сезонът на добив на кожите върху физичните показатели на космената покривка и кожната тъкан?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки 60
1. Описва специфичните физични показатели на космената покривка, кожната тъкан и на кожата като цяло	10
2. Изброява подходящата суровина за кожарското производство	2
3. Описва класификацията на суровите кожи, добити от различните видове домашни животни	13
4. Описва класификацията на суровите кожи, добити от диви животни, в зависимост от вида им	10
5. Изброява кожи от морски животни, подходящи за кожарската и кожухарската промишленост	5
6. Познава средствата за сигнализиране и маркировка за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 3: Добиване, консервиране и съхраняване на суровите кожи

План-тезис: Добиване на кожата. Консервиране на кожата. Съхраняване на кожата. Дефекти по суровите кожи. Окачествяване. Здравословни и безопасни условия на труд при добиване на кожата.

Дидактически материали: схема на подготовката за клане на животните.

Примерна приложна задача: Съпоставете особеностите при добиване на кожи от домашни и диви животни.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки 60
1. Описва начините на клане и снемане на кожата	2
2. Описва целта на процеса консервиране, методите и начините на провеждане, предимствата и недостатъците	15
3. Описва изискванията към складовете за съхраняване на кожи	7
4. Прави обща характеристика на възможните повреди по суровите кожи	10
5. Познава общите правила при окачествяване на суровите кожи	6
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: Технологична характеристика на кожарското производство

План-тезис: Съставяне на производствена партида. Технологична последователност на процесите в кожарското производство. Основни параметри на процесите в кожарското производство. Спомагателни материали при обработване на кожи. Машини, апарати и съоръжения в кожарското производство. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на технологичния процес.

Дидактически материали: схема на барабан за обработване на кожи.

Примерна приложна задача: Кога пропускателната способност на барабаните е по-висока?

- при нисък ТК

- при висок ТК

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки 60
1. Обяснява изискванията за съставяне на производствена партида	5
2. Изписва в технологична последователност процесите в кожарското производство	10
3. Описва параметрите на технологичния процес в кожарската технология	9
4. Описва спомагателните материали, използвани при обработката на кожи в кожарското производство	9
5. Обяснява по приложената схема принципа на действие на барабана и описва останалите машини, апарати и съоръжения	7

6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: Опресняване на кожата

План-тезис: Фактори, влияещи на процеса. Поглъщане на водата от дермата. Опресняване на сухи кожи. Опресняване на мокросолени и пиклирани кожи. Дефекти и контрол при процеса опресняване. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса опресняване.

Дидактически материали: схема на лешачна машина.

Примерна приложна задача: Обяснете как се извършва машинното обезлешване.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки 60
1. Описва целта и факторите, които влияят на процеса	5
2. Описва величините, характеризиращи процеса на оводняване	5
3. Описва начина на провеждане на процеса при обработване на кожи, консервирани чрез сушене	10
4. Описва начина на провеждане на процеса при обработване на кожи, консервирани чрез мокро солене и пиклиране	10
5. Описва начина на контрол и възможните дефекти, които биха се получили при неспазване на технологичния режим	10
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: Обезкосмяване и варосване на кожата

План-тезис: Начини на обезкосмяване. Фактори, влияещи на процеса варосване. Практическо провеждане на варосването. Контрол на процеса варосване и дефекти върху кожата. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса.

Дидактически материали: схема на механизма на отслабване на връзката на косъма с дермата.

Примерна приложна задача: На какво се дължи възникването на дефектите гънки и крещ?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки 60
1. Описва етапите на процеса обезкосмяване	8
2. Познава начините на обезкосмяване, техните предимства и недостатъци	9
3. Описва практическото провеждане на процеса варосване	7
4. Определя влиянието на отделните фактори върху процеса варосване	8
5. Описва контрола на процеса варосване и дефектите върху кожата, които биха се получили при непроведен контрол на процеса	8
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на	10

труд при провеждане на процеса обезкосмяване и варосване	
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: Обезваросване на кожата

План-тезис: Цел и същност на процеса. Методи на обезваросване. Практическо провеждане на процеса обезваросване. Контролиране на процеса обезваросване. Дефекти при неправилно провеждане на процеса. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса обезваросване.

Дидактически материали: графика на отстраняване на варта от кожата чрез пране.

Примерна приложна задача: Защо не може само с вода да се отстрани цялото количество вар при провеждане на процеса обезваросване?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки 60
1. Описва целта и същността на процеса	5
2. Изброява методите за обезваросване, описва материалите, които се използват, и особеностите на всеки метод	7
3. Описва практическото провеждане на процеса	10
4. Обяснява технологичния контрол	10
5. Познава възможните дефекти	8
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: Омекчаване на кожата

План-тезис: Определение на процеса. Материали, използвани за провеждане на процеса омекчаване. Фактори, влияещи на процеса омекчаване и практическо провеждане. Контрол и дефекти при процеса омекчаване. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса омекчаване.

Дидактически материали: схема на процесите в кожарското производство.

Примерна приложна задача: Какви са характерните особености на ензимния препарат Панкреопон?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки 60
1. Описва характерните особености на процеса	5
2. Изброява необходимите материали, описва качествена им характеристика	8
3. Обяснява факторите, влияещи на технологичния процес	10
4. Познава технологичната схема на провеждане на процеса	7
5. Описва контрола и дефектите при процеса омекчаване	10
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при процеса омекчаване	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 9: Обезмасляване и пиклиране на кожата

План-тезис: Обезмасляване на кожански кожи. Същност на процеса пиклиране. Фактори, влияещи на процеса пиклиране. Начин на работа. Контрол на процеса пиклиране. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса пиклиране.

Дидактически материали: графика за влияние на началната концентрация на сяръната киселина върху свързването ѝ с кожата.

Примерна приложна задача: Каква е ролята на натриевия хлорид при пиклиране на кожата?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
	60
1. Описва същността на процеса обезмасляване	5
2. Описва същността на процеса пиклиране	5
3. Изброява факторите и описва влиянието им върху процеса	10
4. Описва практическия начин на провеждане на процеса пиклиране	10
5. Описва контрола на процеса пиклиране	10
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 10: Дъбилни процеси

План-тезис: Общи сведения. Неорганични дъбилни вещества. Хромови соли. Строеж и свойства на солите на тривалентния хром. Маскиране на основните хромови комплекси. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса хромово дъбене.

Дидактически материали: схема на основни хромови комплекси, възникнали при вътрешна хидролиза.

Примерна приложна задача: Защо основността на хромовия разтвор е главният фактор, който определя дъбещите му свойства?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
	60
1. Описва характерните особености на процеса хромово дъбене	7
2. Описва неорганични съединения, използвани за дъбене	8
3. Описва общи сведения за хромови соли, намерили приложение при дъбене	5
4. Прави характеристика на химичния елемент хром и описва строежа и свойствата на тривалентните му соли	12
5. Обяснява явлението маскиране	8
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10

7. Решава приложната задача Общ брой точки	10 60
--	------------------------

Изпитна тема № 11: Дъбене с неорганични вещества

План-тезис: Характеристика на хромовите дъбилни разтвори. Фактори, влияещи върху хромовото дъбене. Методи на хромово дъбене. Контрол и грешки при хромово дъбене. Алуминиеви и циркониеви дъбещи съединения. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса хромово дъбене.

Дидактически материали: схема на взаимодействие на хромовите дъбилни съединения с белтъчните вещества на кожата.

Примерна приложна задача: Влияе ли отлежаването на хромовите дъбилни разтвори върху дъбещите им свойства?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	Максимален брой точки 60
1. Изброява показателите, определящи състава и свойствата на хромовите дъбилни разтвори	10
2. Описва факторите, влияещи на хромовото дъбене	5
3. Описва методите на еднобанно и двубанно хромово дъбене	10
4. Обяснява контрола и възможните грешки при провеждане на процеса хромово дъбене	10
5. Описва материалите, които се използват, и свойствата, които придобиват кожата	5
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: Растително дъбене на кожата

План-тезис: Същност на процеса растително дъбене. Особенности на процеса растително дъбене. Фази на процеса. Фактори, влияещи върху процеса растително дъбене. Провеждане на процеса растително дъбене в засипки. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на дъбилните процеси.

Дидактически материали: схема на басейни за растително дъбене в засипки на кожа.

Примерна приложна задача: Начертайте диаграма за поемане на дъбилните вещества през различните стадии на процеса растително дъбене в засипки.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки 60
1. Описва от кои части на растенията се екстрахират растителните дъбилни вещества и кои са дъбилните материали, от които се произвеждат екстракти	2
2. Описва особености на молекулите на растителните дъбилни	3

вещества, които определят и скоростта на процеса	
3. Описва особеностите при протичане на отделните фази	5
4. Изброява факторите и описва влиянието на всеки от тях върху технологичния процес	15
5. Описва особеностите на метода. По приложената схема описва съоръженията, които се използват и фазите, през които протича процесът	15
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: Комбинирано дъбене

План-тезис: Същност на метода. Фактори, влияещи върху процеса. Видове комбинирано дъбене. Провеждане на процеса комбинирано дъбене. Предимства на комбинираните методи на дъбене. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса дъбене.

Дидактически материали: схема на съоръженията, използвани при провеждане на технологичния процес.

Примерна приложна задача: За производството на какви изделия се прилага комбинирано дъбене на кожата?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки 60
1. Описва необходимостта от въвеждането на тези методи на дъбене	2
2. Изброява факторите, влияещи на процеса	5
3. Изброява познатите методи на комбинирано дъбене	3
4. Обяснява особеностите на технологичния процес за всеки метод	15
5. Обяснява предимствата, като съпоставя с метода на растително дъбене	15
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса дъбене	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Маслено дъбене

План-тезис: Характеристика на рибени масла. Видове. Фактори, влияещи на процеса. Практическо провеждане на процеса маслено дъбене. Характеристика на съвременните методи на маслено дъбене. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса дъбене.

Дидактически материали: схема на съвременния процес на маслено дъбене.

Примерна приложна задача: Какви сурови кожи са подходящи за дъбене по този метод?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки 60
1. Прави обща характеристика на рибените масла	2
2. Описва видове рибени масла, употребявани в кожарското	5

производство	
3. Изброява факторите, влияещи на процеса маслено дъбене	3
4. Обяснява същността и особеностите на технологичния процес	15
5. Обяснява предимствата на съвременния процес на маслено дъбене	15
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса дъбене	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: Неутрализация на хромово издъбени кожи

План-тезис: Цел на процеса. Подготвителни операции за провеждане на процеса. Необходими материали за провеждане на неутрализация. Технологичен процес - същност, технологични параметри. Повреди, получени при неправилно провеждане на процеса. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса неутрализация.

Дидактически материали: технологична схема на процесите в кожарското производство.

Примерна приложна задача: Към коя група процеси се отнася процесът неутрализация съобразно технологичната схема на процесите в кожарското производство?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки 60
1. Описва целта	2
2. Описва в технологична последователност подготвителните операции	4
3. Изброява необходимите материали, описва качествена им характеристика	4
4. Обяснява същността и особеностите на технологичния процес	15
5. Описва възможните дефекти, които биха се получили при неспазване на технологичния режим	15
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: Багрене и намастяване на кожарски кожи

План-тезис: Същност на процеса. Видове багрила. Фактори, които влияят на процеса багрене. Намастяване на кожарски кожи. Грешки при неправилно провеждане на процесите багрене и намастяване. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса багрене и намастяване на кожата.

Дидактически материали: технологична последователност при провеждане на процесите багрене и намастяване.

Примерна приложна задача: Опишете технологичния контрол на процесите багрене и намастяване.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки 60
1. Прави кратко описание на процеса	3
2. Изброява видовете багила, използвани в кожарското производство, като описва основната им характеристика	12
3. Изброява факторите, влияещи на процеса багрене	8
4. Описва целта и начина на провеждане на процеса намастяване	10
5. Познава грешките при неправилно провеждане на процесите багрене и намастяване	10
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процесите багрене и намастяване	7
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Апретиране на кожата

План-тезис: Цел на процеса апретиране. Видове апретури. Състав на водните апретури. Фиксиране на водните апретури. Нанасяне на апретурата. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса апретиране.

Дидактически материали: технологична схема на процесите в кожарското производство.

Примерна приложна задача: Кога е възможно да се получи запрашване на апретурата?

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	Максимален брой точки 60
1. Описва същността на процеса и какъв е резултатът след провеждането му	3
2. Изброява видовете апретури според покривността им	8
3. Описва основните материали, които се включват в състава на водните апретури, и прави характеристика на основните им свойства	15
4. Описва целта на процеса фиксиране след апретиране	6
5. Описва начините за нанасяне на апретурата върху кожата	8
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на процеса апретиране на кожи	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: Довършване на кожи в кожарското производство

План-тезис: Сушене на хромово издъбени кожи. Видове сушилни. Разбиване и опъване на кожата. Пресоване на кожата. Измерване, окачествяване и съхраняване на готовите кожи. Здравословни и безопасни условия на труд при провеждане на довършващите процеси и операции.

Дидактически материали: схема на технологичните процеси в кожарското производство.

Примерна приложна задача: Опишете асортимента на готови кожи за облекла, ръкавици, обувки и галантерия.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки 60
--	--------------------------

1. Определя целта и факторите, които влияят на процеса сушене	6
2. Описва видовете сушилни и принципа им на действие	9
3. Познава целта и начините за операциите разбиване и опъване	5
4. Описва целта на операцията пресоване и видовете преси	10
5. Обяснява начините за измерване, методите на окачествяване и условията, при които е необходимо да се съхраняват обработените кожи	10
6. Обяснява изискванията за здравословни и безопасни условия на труд	10
7. Решава приложната задача	10
Общ брой точки	60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на писмените работи по теория определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира определения брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на втора степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика се състои в изработване на индивидуално практическо задание.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълно наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационна форма, начална дата и начален час на изпита, краен срок на изпита-дата и час, тема на индивидуалното практическо задание и изисквания към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се съставят в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

2. Критерии за оценяване.

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика разработва критерии за оценяване и съответните показатели. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

Пример:

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси мален брой точки 60
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда. <i>Забележка:</i> <i>Този критерий няма количествено изразжение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i>	1.1. избира и използва правилно лични предпазни средства; 1.2. правилно употребява предметите и средствата на труда по безопасен начин; 1.3. разпознава опасни ситуации, които може да възникнат в процеса на работа, и спазва предписания за своевременна реакция; 1.4. описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа, включително почистване на работното място; 1.5. спазва изискванията за ЗБУТ при работа с химикали, обслужване на машини и съоръжения и при практическа дейност в реални условия.	да/не
2.	Теоретична обосновка на практическата дейност.	2.1. обяснява същността на метода и последователността на операциите, включени в изпитното задание; 2.2. определя необходимите за работа суровини и съоръжения;	5 5
3.	Ефективност на практическата дейност (за получаване на крайния продукт или постигане на крайния резултат).	3.1. прилага оптимална организация на работното място и време; 3.2. подбира и използва правилно изходните суровини, материали, средства и пособия, необходими за практическата дейност; 3.3. работи самостоятелно, точно и прецизно по индивидуалното задание при спазване на технологичната последователност на отделните операции; 3.4. спазва и контролира технологичните параметри съобразно оптималните им стойности; 3.5. осъществява самоконтрол на дейността си.	5 5 5 5 5
4.	Качество на изпълнение на практическото изпитно задание.	4.1. извършената практическа дейност отговаря на изискванията на съответната технология; 4.2. качеството на крайния продукт отговаря на изискванията на	10 5 5

		документацията; 4.3. изпълнява задачата в поставения срок.	
5.	Оформяне и представяне на резултатите от практическата дейност.	5.1. представя и защитава пред комисията получения резултат.	5

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Системата на оценяване е точкова. Максималният брой точки за всяка изпитна тема и всяко изпитно задание е **60**. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

(записва се с качествен и количествен показател)

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

VI. АВТОР

Инж. Розка Петкова – старши експерт по професионално образование в РИО - Ловеч

V. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- Пешева, М. и колектив. Технология на кожарското и кожухарското производство. ДИ «Техника», София, 1986.
- Панталеев, М. и колектив. Наръчник за кожарската промишленост. ДИ «Техника», София, 1980.
- Миленкова, А. Здравословни и безопасни условия на труд (учебно помагало за задължителна професионална подготовка). Нови знания, София, 2007.
- Закон за здравословни и безопасни условия на труд (ДВ, бр. 110/ 2000).

III. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професия код 524060 Химик-оператор
специалност код 5240611 Технология за обработка на кожи**

Изпитен билет №.....

Изпитна тема: .....
(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис: .....
.....

Приложна задача: .....

Дидактически материали:.....

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професия код 524060 Химик-оператор
специалност код 5240611 Технология за обработка на кожи**

И н д и в и д у а л н о   п р а к т и ч е с к о   з а д а н и е   № .....

На ученика/обучавания .....
(трите имена на ученика/обучавания)

от .....клас/курс,
начална дата на изпита: ..... начален час: .....
крайна дата на изпита: ..... час на приключване на изпита: .....

1. Да се .....
(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН: .....
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)